

Ετήσια έκθεση

2012

Συνοπτική παρουσίαση

ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΕΠΟΙΤΗΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Ετήσια έκθεση

2012

Συνοπτική παρουσίαση

**Η Άμεση Ευρώπη είναι μια υπηρεσία που σας βοηθά να βρείτε απαντήσεις
στα ερωτήματά σας για την Ευρωπαϊκή Ένωση**

Αριθμός δωρεάν τηλεφωνικής κλήσης (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Ορισμένες εταιρείες κινητής τηλεφωνίας δεν επιτρέπουν την πρόσβαση στους αριθμούς
00 800 ή μπορεί να χρεώνουν την κλήση.

Περισσότερες πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση παρέχονται από το διαδίκτυο
(<http://europa.eu>).

Δελτίο καταλογογράφησης υπάρχει στο τέλος του τεύχους.

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2013

ISBN 978-92-9242-004-8

doi:10.2804/53720

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2013

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή με αναφορά της πηγής.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παρόν έγγραφο αποτελεί συνοπτική παρουσίαση της ετήσιας έκθεσης δραστηριοτήτων του Ευρωπαϊού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων (ΕΕΠΔ) για το 2012. Η έκθεση καλύπτει το 2012, το οποίο είναι το ένατο έτος δραστηριοτήτων του ΕΕΠΔ ως ανεξάρτητης εποπτικής αρχής, αποστολή της οποίας είναι να μεριμνά ώστε τα θεσμικά όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ να σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων, ιδίως δε την ιδιωτική τους ζωή, όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Καλύπτει επίσης το τέταρτο έτος της κοινής θητείας του επόπτη Peter Hustinx και του αναπληρωτή επόπτη Giovanni Buttarelli ως μελών της αρχής.

Ο θεσμός του Ευρωπαϊού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων θεσπίστηκε δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 (στο εξής, ο «κανονισμός»),¹ με στόχο την προστασία των πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής και την προώθηση ορθών πρακτικών στα θεσμικά όργανα και στους οργανισμούς της ΕΕ. Αποστολή του ΕΕΠΔ είναι:

- να **ελέγχει** και να **διασφαλίζει** την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής κατά την επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα φυσικών προσώπων από τα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ
- να **συμβουλεύει** τα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ σχετικά με κάθε ζήτημα που σχετίζεται με την επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα. Ο νομοθέτης της ΕΕ ζητεί από τον ΕΕΠΔ να γνωμοδοτεί σχετικά με νομοθετικές προτάσεις και νέες εξελίξεις σε θέματα πολιτικής οι οποίες ενδέχεται να επηρεάζουν την ιδιωτική ζωή
- να **παρακολουθεί** τις εξελίξεις της τεχνολογίας που ενδέχεται να επηρεάσουν την προστασία των πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα

1 Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 18ης Δεκεμβρίου 2000 σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (ΕΕ L 8 της 12.1.2001, σ. 1).

- να **παρεμβαίνει** στο Δικαστήριο της ΕΕ παρέχοντας εμπειρογνωμοσύνη για την ερμηνεία των διατάξεων του δικαίου προστασίας δεδομένων
- να **συνεργάζεται** με τις εθνικές εποπτεύουσες αρχές και άλλους εποπτικούς φορείς, με στόχο τη βελτίωση της συνοχής και της συνέπειας στον τομέα της προστασίας των πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα.

Το 2012 καταβλήθηκε ιδιαίτερη προσπάθεια για τη βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας της οργάνωσης υπό τις παρούσες συνθήκες λιτότητας. Στο πλαίσιο αυτό, ο ΕΕΠΔ περάτωσε τη συνολική στρατηγική επανεξέταση με τη συνδρομή των εσωτερικών και των εξωτερικών ενδιαφερομένων, η οποία κατέληξε στη διατύπωση σαφών στόχων για το διάστημα 2013-2014, στη θέσπιση εσωτερικού κανονισμού, ο οποίος καλύπτει το σύνολο των δραστηριοτήτων του ΕΕΠΔ, και στην έγκριση ετήσιου προγράμματος διαχείρισης. Ως εκ τούτου, η αρχή κατέστη πλήρως αυτόνομη το 2012.

Κατά τη διάρκεια του 2012, καθιερώσαμε για μια ακόμη φορά νέους δείκτες συγκριτικής αξιολόγησης σε διάφορους τομείς δραστηριότητας. Όσον αφορά την εποπτεία των θεσμικών οργάνων και οργανισμών της ΕΕ, κατά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ήλθαμε σε επαφή με πρωτοφανή αριθμό υπευθύνων προστασίας δεδομένων σε περισσότερα θεσμικά όργανα και οργανισμούς από ποτέ. Επιπλέον, διαπιστώσαμε τα αποτελέσματα της νέας πολιτικής μας όσον αφορά την επιβολή: τα περισσότερα θεσμικά όργανα και οργανισμοί της ΕΕ σημειώνουν ενθαρρυντική πρόοδο ως προς τη συμμόρφωσή τους προς τον κανονισμό περί προστασίας των δεδομένων, παρότι ορισμένα εξ αυτών πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους.

Όσον αφορά την παροχή συμβουλών επί νέων νομοθετικών μέτρων, εκδώσαμε πρωτοφανή αριθμό γνωμοδοτήσεων για ευρύ φάσμα θεμάτων. Η επανεξέταση του νομικού πλαισίου της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων αποτέλεσε τη βασική μας προτεραιότητα. Εξάλλου, η εφαρμογή του προγράμματος της Στοκχόλμης στον τομέα της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης και η ψηφιακή ατζέντα καθώς και τα ζητήματα που άπτονται της εσωτερικής αγοράς, όπως η μεταρρύθμιση του χρηματοπιστωτικού τομέα, η δημόσια υγεία και οι υποθέσεις των καταναλωτών, επηρέασαν επίσης την προστασία των δεδομένων. Επιπλέον, ενισχύσαμε τη συνεργασία μας με άλλες εποπτικές αρχές.

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ 2012

Η κλίμακα και το πεδίο εφαρμογής των βασικών δραστηριοτήτων του ΕΕΠΔ εξακολούθησαν να διευρύνονται το 2012, ενώ αντίθετα οι διαθέσιμοι πόροι μειώθηκαν σημαντικά λόγω των περιορισμών του προϋπολογισμού.

Όραμα και μεθοδολογία

Η προαναγγελθείσα στην προηγούμενη ετήσια έκθεση στρατηγική επανεξέταση ολοκληρώθηκε και η καταρτισθείσα στρατηγική για το διάστημα 2013-2014 διατυπώνει το όραμα και τη μεθοδολογία που απαιτούνται για τη βελτίωση της ικανότητάς μας να εργαστούμε αποδοτικά και αποτελεσματικά σε συνθήκες λιτότητας. Η στρατηγική συμπληρώθηκε με την έγκριση του εσωτερικού κανονισμού, ο οποίος περιγράφει σε ενιαίο, συνολικό έγγραφο την οργάνωση και τις επιχειρησιακές διαδικασίες της Αρχής, καθώς και με το ετήσιο πρόγραμμα διαχείρισης, το οποίο αποτελεί τη βάση για τον προγραμματισμό δραστηριοτήτων και τη διαχείριση του φόρτου εργασίας. Τα τρία αυτά έγγραφα αλληλοσυμπληρώνονται. Ως εκ τούτου, οι βασικές αξίες και οι θεμελιώδεις αρχές που θεσπίζονται με τη στρατηγική επανεξέταση κατοχυρώνονται στο άρθρο 15 του εσωτερικού κανονισμού, οι δε δράσεις επί των οποίων ερείδεται η νέα στρατηγική για το διάστημα 2013-2014 υλοποιούνται με το ετήσιο πρόγραμμα διαχείρισης για το 2013.

Υπεύθυνοι προστασίας δεδομένων (ΥΠΔ)

Τον Μάιο του 2012, στο πλαίσιο της προσπάθειας στήριξης του έργου των ΥΠΔ, ξεκινήσαμε έρευνα υπό μορφή ερωτηματολογίου σχετικά με το καθεστώς των ΥΠΔ. Τα πορίσματα της έρευνας συγκεντρώθηκαν σε έκθεση, η οποία αναδεικνύει ορισμένα θετικά αποτελέσματα αλλά και ορισμένους τομείς οι οποίοι εγείρουν ανησυχία και πρόκειται να τεθούν υπό στενή παρακολούθηση.

Προκαταρκτικοί έλεγχοι

Το 2012, ο ΕΕΠΔ έλαβε 119 κοινοποιήσεις για προκαταρκτικό έλεγχο και εξέδωσε 71 γνωμοδοτήσεις προκαταρκτικού ελέγχου. Κατόπιν ενδελεχούς έρευνας, ο ΕΕΠΔ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι 11 υποθέσεις δεν έχρηζαν προκαταρκτικού ελέγχου. Αντίθετα προς ό,τι συνέβαινε στο παρελθόν, που οι αποδέκτες των γνωμοδοτήσεων ήταν, συχνά, μεγάλα θεσμικά όργανα της ΕΕ, το 2012, ο ΕΕΠΔ απηύθυνε την πλειονότητα των γνωμοδοτήσεων του σε οργανισμούς της ΕΕ. Σε γενικές γραμμές, οι γνωμοδοτήσεις που εκδόθηκαν το 2012 αφορούσαν τυποποιημένες διοικητικές διαδικασίες, όπως αξιολόγηση προσωπικού και επεξεργασία δεδομένων υγείας, αλλά και βασικές επιχειρηματικές δραστηριότητες, όπως εργασίες επεξεργασίας που σχετίζονται με ενέργειες της Επιτροπής για τη δέσμευση περιουσιακών στοιχείων, αναθεωρημένες διαδικασίες έρευνας της OLAF και ετήσιες δηλώσεις συμφερόντων. Ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του για το γεγονός ότι, σε συνέχεια των γνωμοδοτήσεων του, το 2012 περατώθηκαν 92 υποθέσεις.

Επισκέψεις

Το 2012, ο ΕΕΠΔ επισκέφθηκε έξι Οργανισμούς για τους οποίους υπήρχαν υπόνοιες απροθυμίας όσον αφορά τη συμμόρφωση ή έλλειψη επικοινωνίας με τον ΕΕΠΔ. Οι επισκέψεις αποδείχθηκαν ιδιαίτερα αποτελεσματικές για την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης και την ανάληψη δέσμευσης εκ μέρους της διοίκησης όσον αφορά την τήρηση του κανονισμού. Διενεργήθηκαν 15 επιθεωρήσεις θεσμικών οργάνων και οργανισμών της ΕΕ και δόθηκε συνέχεια σε προηγούμενες επιθεωρήσεις.

Αντικείμενο των διαβουλεύσεων

Ακολουθώντας την τάση των προηγούμενων ετών, το 2012 οι διαβουλεύσεις του ΕΕΠΔ σχετικά με νομοθεσία υπερέβησαν κάθε προηγούμενο με την έκδοση 33 γνωμοδοτήσεων, 15 επίσημων παρατηρήσεων και 37 άτυπων παρατηρήσεων.

Η σημασία της προστασίας των δεδομένων εξακολουθεί να αυξάνεται: εκτός από τις συνήθεις προτεραιότητες του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (ΧΕΑΔ) και των διεθνών διαβιβάσεων δεδομένων, το 2012 αυξήθηκαν οι γνωμοδοτήσεις σχετικά με την εσωτερική αγορά και τον τομέα της υγείας. Εντωμεταξύ, οι ταχείες εξελίξεις στον τομέα της ψηφιακής ατζέντας αντικατοπτρίζονται στην υποβολή συναφών νομοθετικών προτάσεων.

Επανεξέταση του νομικού πλαισίου προστασίας των δεδομένων

Ανταποκρινόμενος στην πρόταση σχετικά με τη δέσμη μέτρων μεταρρύθμισης², η οποία περιλαμβάνει κανονισμό και οδηγία που δημοσιεύθηκαν τον Ιανουάριο, ο ΕΕΠΔ εξέδωσε σχετική γνωμοδότηση τον Μάρτιο. Ακολούθως, ο ΕΕΠΔ συνέχισε να αναδεικνύει τομείς προβληματισμού και δυνατότητες βελτίωσης με ομιλίες, δελτία Τύπου και συμμετοχή σε άλλα φόρουμ καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Ψηφιακή ατζέντα και τεχνολογία

Στον τομέα της ψηφιακής ατζέντας και της τεχνολογίας, ο ΕΕΠΔ δημοσίευσε γνωμοδότηση σχετικά με το υπολογιστικό νέφος. Ο αντίκτυπος της νέας τεχνολογίας έχει –και θα εξακολουθήσει να έχει– τεράστια σημασία στον συγκεκριμένο τομέα και καθιστά επιτακτική την ανάγκη εφαρμογής αρχών προστασίας δεδομένων, όπως η προστασία της ιδιωτικής ζωής ήδη από τον σχεδιασμό και οι προεπιλεγμένες ρυθμίσεις απορρήτου.

2 http://www.edps.europa.eu/EDPSWEB/edps/Consultation/Reform_package

Δημόσια υγεία και υποθέσεις των καταναλωτών

Στον τομέα της δημόσιας υγείας και των υποθέσεων των καταναλωτών, παρατηρείται αυξανόμενη τάση συνδυασμένης εφαρμογής των νέων ψηφιακών τεχνολογιών και των υφιστάμενων πρακτικών με γνώμονα τη βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών. Οι προσπάθειες αυτές είναι αξιόπαινες, η δε εξατομίκευση της περιθάλψης και των συναφών υπηρεσιών εμφανίζει μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης. Εξάλλου, ο ευαίσθητος χαρακτήρας των δεδομένων υγείας καθιστά την τήρηση των θεμελιωδών αρχών προστασίας των δεδομένων αναγκαία προϋπόθεση για την προώθηση και τη διατήρηση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών προς τις νέες υπηρεσίες.

Συνεργασία με αρχές προστασίας δεδομένων

Ο ΕΕΠΔ και η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 συνεργάστηκαν σε ευρύ φάσμα θεμάτων, ιδίως όσον αφορά τις γνώμες σχετικά με τον περιορισμό του σκοπού και τη συμβατή χρήση, τα υποδείγματα εκτίμησης των επιπτώσεων των έξυπνων δικτύων στην προστασία των δεδομένων και τα ανοιχτά δεδομένα, στο πλαίσιο έκδοσης των οποίων ο ΕΕΠΔ ενήργησε ως εισηγητής. Ο ΕΕΠΔ συνέβαλε επίσης σημαντικά στις εκδοθείσες γνώμες σχετικά με τις συζητήσεις για τη μεταρρύθμιση της προστασίας των δεδομένων, το υπολογιστικό νέφος, την εξαίρεση της συγκατάθεσης στα «cookies» και τις εξελίξεις στις βιομετρικές τεχνολογίες.

Συντονισμένη εποπτεία

Ο ΕΕΠΔ παρέσχε στις αρχές προστασίας δεδομένων που συμμετέχουν στη συντονισμένη εποπτεία του Eurodac και του συστήματος τελωνειακών πληροφοριών αποτελεσματικές γραμματειακές υπηρεσίες. Εξάλλου, η νέα συντονιστική ομάδα για την εποπτεία του **συστήματος πληροφοριών για τις θεωρήσεις (VIS)** συνεδρίασε για πρώτη φορά τον Νοέμβριο του 2012. Με πρωταρχικό καθήκον την εποπτεία της συνεχιζόμενης, σταδιακής ανάπτυξης του συστήματος και τη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών, η ομάδα συζήτησε το πρώτο πρόγραμμα εργασίας της και αντάλλαξε πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες του ΕΕΠΔ και τις εθνικές επιθεωρήσεις σε διάφορα κράτη μέλη.

Εσωτερική οργάνωση

Το 2012, δημιουργήθηκε στην οργάνωση ένας νέος τομέας, η Πολιτική ΤΠ, με σκοπό την ανάπτυξη και τη συγκέντρωση της εμπειρογνομosύνης του ΕΕΠΔ στην τεχνολογία των πληροφοριών και στην προστασία των δεδομένων. Τον τομέα απαρτίζουν εμπειρογνώμονες σε θέματα ΤΠ με πείρα σε πρακτικά ζητήματα ΤΠ και σε θέματα πολιτικής και εποπτείας. Ο νέος τομέας βελτιώνει την ικανότητα του ΕΕΠΔ να αξιολογεί τους κινδύνους των νέων τεχνολογιών για την ιδιωτική ζωή, να διατηρεί επαφή με εμπειρογνώμονες σε θέματα τεχνολογίας οι οποίοι παρέχουν τις υπηρεσίες τους σε άλλες αρχές προστασίας των δεδομένων και να παρέχει καθοδήγηση στους υπευθύνους επεξεργασίας δεδομένων σχετικά με τις αρχές της *προστασίας της ιδιωτικής ζωής ήδη από τον σχεδιασμό και των προεπιλεγμένων ρυθμίσεων απορρήτου*. Επιπλέον, διασφαλίζει τη δυνατότητα του ΕΕΠΔ να αναπτύσσει μεθόδους και εργαλεία άσκησης εποπτείας με γνώμονα την πρόοδο της τεχνολογίας, ιδίως όσον αφορά τα συστήματα πληροφοριών μεγάλης κλίμακας τα οποία υπόκεινται σε συντονισμένη εποπτεία. Ο τομέας θα υποστηρίξει επίσης την ανάπτυξη συνεκτικότερης εσωτερικής πολιτικής ΤΠ στην Αρχή.

Διαχείριση πόρων

Σε συνέχεια των τριμηνιαίων ελέγχων εκτέλεσης του προϋπολογισμού με τη συμμετοχή του διοικητικού συμβουλίου του οργάνου, η εκτέλεση του προϋπολογισμού αυξήθηκε

από 75,66% το 2010 σε 90,16% το 2012. Νέα εργαλεία ΤΠ, όπως το Sysper2 (ανθρώπινοι πόροι) και το MIPS (διαχείριση αποστολών), συνέβαλαν στην αύξηση της αποδοτικότητας και του επαγγελματισμού της λειτουργίας ανθρώπινων πόρων του ΕΕΠΔ.

Βασικά ποσοτικά στοιχεία για τον ΕΕΠΔ κατά το 2012

- Εγκρίθηκαν 71 γνωμοδοτήσεις προκαταρκτικού ελέγχου και 11 γνωμοδοτήσεις άνευ προκαταρκτικού ελέγχου.
- Υποβλήθηκαν 86 καταγγελίες εκ των οποίων 40 κρίθηκαν παραδεκτές.
- Υποβλήθηκαν 27 αιτήματα διαβουλεύσεων για διοικητικά μέτρα.
- Διενεργήθηκαν 15 επιτόπιες επιθεωρήσεις και 6 επισκέψεις.
- Δημοσιεύθηκε 1 κατευθυντήρια γραμμή με θέμα την επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα στον τομέα της άδειας και του ελαστικού ωραρίου εργασίας.
- Εκδόθηκαν 33 νομοθετικές γνωμοδοτήσεις που αφορούσαν, μεταξύ άλλων, πρωτοβουλίες στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, στον τομέα των τεχνολογικών εξελίξεων, της διεθνούς συνεργασίας, των διαβιβάσεων δεδομένων, της δημόσιας υγείας ή της εσωτερικής αγοράς.
- Εκδόθηκαν 15 δέσμες επίσημων παρατηρήσεων που αφορούσαν, μεταξύ άλλων, τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, την ασφάλεια της πολιτικής αεροπορίας, την πολιτική ποινικού δικαίου της ΕΕ, το σύστημα παρακολούθησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, την ενεργειακή αποτελεσματικότητα ή το πρόγραμμα «Θεμελιώδη δικαιώματα και ιθαγένεια».
- Εκδόθηκαν 37 δέσμες άτυπων παρατηρήσεων.

ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΒΟΛΗ

Ένας από τους βασικούς ρόλους του ΕΕΠΔ είναι να εποπτεύει με ανεξάρτητο τρόπο τις εργασίες επεξεργασίας που πραγματοποιούν τα όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ. Το νομικό πλαίσιο είναι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001 περί προστασίας των δεδομένων, με τον οποίο θεσπίζονται ορισμένες υποχρεώσεις για όσους επεξεργάζονται δεδομένα, καθώς και ορισμένα δικαιώματα για τα πρόσωπα των οποίων τα δεδομένα γίνονται αντικείμενο επεξεργασίας.

Τα εποπτικά καθήκοντα καλύπτουν ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, από την παροχή συμβουλών και την υποστήριξη των υπευθύνων προστασίας δεδομένων μέσω της διενέργειας προκαταρκτικών ελέγχων επί επισφαλών εργασιών επεξεργασίας δεδομένων έως τη διενέργεια ερευνών, τη διενέργεια επιτόπιων επιθεωρήσεων και τη διεκπεραίωση καταγγελιών. Η περαιτέρω παροχή συμβουλών προς τη διοίκηση της ΕΕ μπορεί επίσης να λαμβάνει τη μορφή παροχής συμβουλών για διοικητικά θέματα ή τη δημοσίευση θεματικών κατευθυντήριων γραμμών.

Ο στρατηγικός στόχος του ΕΕΠΔ

Προαγωγή μιας «νοοτροπίας προστασίας των δεδομένων» στα θεσμικά όργανα και στους οργανισμούς της ΕΕ, ώστε να γνωρίζουν τις υποχρεώσεις τους και να λογοδοτούν για τη συμμόρφωσή τους προς τις απαιτήσεις προστασίας των δεδομένων.

Υπεύθυνοι προστασίας δεδομένων

Κάθε θεσμικό ή άλλο όργανο της ΕΕ πρέπει να διαθέτει τουλάχιστον έναν **υπεύθυνο προστασίας δεδομένων** (ΥΠΔ). Το 2012, διορίστηκαν ένδεκα νέοι ΥΠΔ, τόσο σε υφιστάμενα θεσμικά και άλλα όργανα όσο και σε νέους Οργανισμούς ή κοινές επιχειρήσεις, με αποτέλεσμα ο συνολικός αριθμός των ΥΠΔ να ανέλθει σε 58. Η τακτική αλληλεπίδραση με αυτούς και με το δίκτυό τους αποτελεί βασική προϋπόθεση της αποτελεσματικής εποπτείας. Ο ΕΕΠΔ έχει συνεργαστεί στενά με το λεγόμενο «κουαρτέτο των ΥΠΔ», το οποίο απαρτίζεται από τέσσερεις ΥΠΔ (του Συμβουλίου, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων), οι οποίοι συντονίζουν το δίκτυο των ΥΠΔ. Ο ΕΕΠΔ παρέστη στις συνεδριάσεις των ΥΠΔ που πραγματοποιήθηκαν τον Μάρτιο του 2012 στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό

Χημικών Προϊόντων (ΕCHA) στο Ελσίνκι και στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα τον Νοέμβριο.

Προκαταρκτικοί έλεγχοι

Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 45/2001, όλες οι εργασίες επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, οι οποίες ενδέχεται να παρουσιάσουν ιδιαίτερους κινδύνους για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων, υποβάλλονται σε προκαταρκτικό έλεγχο εκ μέρους του ΕΕΠΔ. Ο ΕΕΠΔ κρίνει στη συνέχεια εάν η επεξεργασία συμμορφώνεται ή όχι προς τον κανονισμό.

Η διενέργεια προκαταρκτικών ελέγχων για εργασίες επεξεργασίας που ενδέχεται να παρουσιάζουν ιδιαίτερους κινδύνους εξακολούθησε να αποτελεί σημαντική πτυχή της εποπτείας. Το 2012, ο ΕΕΠΔ έλαβε 119 κοινοποιήσεις για προκαταρκτικό έλεγχο (2 αποσύρθηκαν). Παρότι το φαινόμενο της εκ των υστέρων διενέργειας προκαταρκτικών ελέγχων έπαψε να υφίσταται στα περισσότερα θεσμικά όργανα της ΕΕ, οι εργασίες επεξεργασίας οι οποίες θεσπίστηκαν σε οργανισμούς της ΕΕ, και ιδίως σε νεοσυσταθέντες οργανισμούς, η παρακολούθηση εκδοθεισών κατευθυντήριων γραμμών καθώς και η πραγματοποίηση αρκετών επισκέψεων σε Οργανισμούς το 2012 συνέβαλαν στην αύξηση του αριθμού των κοινοποιήσεων. Το 2012, ο ΕΕΠΔ εξέδωσε 71 γνωμοδοτήσεις προκαταρκτικού ελέγχου και 11 γνωμοδοτήσεις άνευ προκαταρκτικού ελέγχου. Τα στοιχεία αυτά λαμβάνουν υπόψη το γεγονός ότι ο ΕΕΠΔ χειρίστηκε σημαντικό αριθμό περιπτώσεων εκδίδοντας κοινές γνωμοδοτήσεις: το 2012, εκδόθηκαν 13 κοινές γνωμοδοτήσεις έναντι συνολικώς 41 κοινοποιήσεων.

Παρακολούθηση της συμμόρφωσης

Στο έγγραφο πολιτικής που εξέδωσε τον Δεκέμβριο του 2010, ο ΕΕΠΔ ανακοίνωσε ότι *θα συνεχίσει να διενεργεί περιοδικές «έρευνες» προκειμένου να διασφαλίζει ότι έχει αντιπροσωπευτική εικόνα της συμμόρφωσης προς το καθεστώς προστασίας των δεδομένων εντός των θεσμικών οργάνων/οργανισμών της ΕΕ και να μπορεί να θέτει πρόσφορους εσωτερικούς στόχους οι οποίοι να ανταποκρίνονται στα πορίσματά του*. Τον Μάιο του 2012, ο ΕΕΠΔ δρομολόγησε έρευνα με αντικείμενο τον υπεύθυνο προστασίας δεδομένων (ΥΠΔ), με σκοπό την παρακολούθηση της συμμόρφωσης των θεσμικών οργάνων και οργανισμών της ΕΕ προς το άρθρο 24 του κανονισμού. Παρότι είμαστε στην ευχάριστη θέση να αναφέρουμε ότι η λειτουργία του ΥΠΔ έχει εδραιωθεί στη διοίκηση της ΕΕ, εξακολουθούν να υφίστανται αρκετοί τομείς προβληματισμού. Ειδικότερα, ο ΕΕΠΔ θα παρακο-

λουθεί στενά την πραγματική διάρκεια της εντολής των ΥΠΔ οι οποίοι απασχολούνται ως συμβασιούχοι, τον υψηλό ρυθμό εναλλαγής των ΥΠΔ, τις ενδεχόμενες συγκρούσεις συμφερόντων, ιδίως για ΥΠΔ με καθεστώς μερικής απασχόλησης οι οποίοι έχουν αποσπασθεί στη διοίκηση. Εφόσον κριθεί αναγκαίο, τα ζητήματα αυτά θα εξετάζονται κατά περίπτωση.

Τον Ιούνιο του 2012, ο ΕΕΠΔ δρομολόγησε έρευνα με τη μορφή ερωτηματολογίου σχετικά με τη λειτουργία του συντονιστή της προστασίας δεδομένων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τα αποτελέσματα της έρευνας θα περιληφθούν σε έκθεση, η οποία θα εκδοθεί το 2013.

Καταγγελίες

Ένα από τα βασικά καθήκοντα του ΕΕΠΔ, σύμφωνα με τον κανονισμό περί προστασίας των δεδομένων, είναι να ακροάζεται και να διερευνά καταγγελίες, καθώς και να διενεργεί έρευνες είτε με δική του πρωτοβουλία είτε βάσει καταγγελιών.

Το 2012, ο ΕΕΠΔ έλαβε 86 καταγγελίες (μείωση κατά περίπου 20% σε σύγκριση με το 2011, γεγονός που επιβεβαιώνει την αποτελεσματικότητα του εντύπου επιγραμμικής υποβολής καταγγελιών, το οποίο είναι διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο του ΕΕΠΔ, όσον αφορά τη μείωση του αριθμού των μη παραδεκτών καταγγελιών). Εξ αυτών, 46 καταγγελίες ήταν μη παραδεκτές εκ πρώτης όψης και οι περισσότερες αφορούσαν επεξεργασία σε εθνικό επίπεδο και όχι επεξεργασία από θεσμικό όργανο ή οργανισμό της ΕΕ.

Οι υπόλοιπες 40 καταγγελίες απαιτούσαν έρευνα σε βάθος (αύξηση κατά περίπου 54% σε σύγκριση με το 2011). Επιπλέον, 15 παραδεκτές καταγγελίες, οι οποίες υποβλήθηκαν σε προηγούμενα έτη (τέσσερις το 2009, τρεις το 2010 και οκτώ το 2011), βρίσκονταν ακόμη στο στάδιο της έρευνας, της εξέτασης ή της παρακολούθησης την 31η Δεκεμβρίου 2012.

Παροχή συμβουλών για διοικητικά μέτρα

Στις 23 Νοεμβρίου 2012, ο ΕΕΠΔ εξέδωσε πολιτική για την παροχή καθοδήγησης σχετικά με την παροχή συμβουλών στον τομέα της εποπτείας και της επιβολής. Περαιτέρω **γνωμοδοτικό έργο** πραγματοποιήθηκε σχετικά με τα **διοικητικά μέτρα** που προβλέπουν τα θεσμικά όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων. Εξετάστηκε ευρύ φάσμα θεμάτων, περιλαμβανομένων της χρέωσης των κλήσεων σταθερής τηλεφωνίας για μη επαγγελματικούς σκοπούς, της δημοσίευσης του επίσημου καταλόγου των υπαλλήλων της ΕΕ στο Διαδίκτυο, της συλλογής βεβαιώσεων από συμβασιούχους υπαλλήλους, των συμβατικών ρητρών που πρέπει να χρησιμοποιούνται σε συμφωνίες διοικητικής συνεργασίας και της διαβίβασης ιατρικών δεδομένων μεταξύ θεσμικών οργάνων.

Οριζόντιες κατευθυντήριες γραμμές

Το 2012, ο ΕΕΠΔ εξέδωσε κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τη διαχείριση της επεξεργασίας πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα στις **διαδικασίες άδειας και ευέλικτου ωραρίου εργασίας**. Παρασχέθηκε κατάρτιση σε συντονιστές προστασίας δεδομένων, οργανώθηκαν εργαστήρια για υπευθύνους επεξεργασίας, δημιουργήθηκε ειδική ενότητα για τους ΥΠΔ στον δικτυακό τόπο του ΕΕΠΔ και εξασφαλίσθηκε γραμμή τηλεφωνικής υποστήριξης για τους ΥΠΔ. Εκδόθηκε επίσης έκθεση παρακολούθησης σχετικά με το επίπεδο συμμόρφωσης των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων και οργανισμών προς τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την παρακολούθηση μέσω βιντεοκάμερας που εξέδωσε ο ΕΕΠΔ τον Μάρτιο του 2010.

Επί του παρόντος, ο ΕΕΠΔ επεξεργάζεται κατευθυντήριες γραμμές για τις απουσίες και τις άδειες, τις συμβάσεις και την επιλογή εμπειρογνομόνων, την ηλεκτρονική παρακολούθηση και τις διαβιβάσεις δεδομένων.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ

Ο ΕΕΠΔ παρέχει συμβουλές στα θεσμικά όργανα και στους οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης για θέματα προστασίας των δεδομένων σε διάφορους τομείς πολιτικής. Ο συμβουλευτικός αυτός ρόλος αφορά τις προτάσεις νέων νομοθετημάτων, καθώς και άλλες πρωτοβουλίες που ενδέχεται να έχουν επιπτώσεις στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην ΕΕ. Συνήθως έχει τη μορφή επίσημης γνωμοδότησης, αλλά ο ΕΕΠΔ μπορεί επίσης να παρέχει καθοδήγηση υπό μορφή παρατηρήσεων ή εγγράφων πολιτικής.

Ο στρατηγικός στόχος του ΕΕΠΔ

Να διασφαλίζει ότι ο νομοθέτης της ΕΕ (Επιτροπή, Κοινοβούλιο και Συμβούλιο) γνωρίζει τις απαιτήσεις προστασίας των δεδομένων και ενσωματώνει την προστασία των δεδομένων στη νέα νομοθεσία.

Οι σημαντικότερες τάσεις

Το 2012 ήταν έτος σημαντικών εξελίξεων στον τομέα της προστασίας των δεδομένων. Η Επιτροπή συνέχισε να δημοσιεύει πολυάριθμες νομοθετικές προτάσεις που επηρεάζουν την προστασία των δεδομένων, με κύριο θέμα τη συνολική μεταρρύθμιση των ισχυόντων κανόνων περί προστασίας των δεδομένων. Το σχέδιο αυτό αποτέλεσε ζήτημα υψηλής προτεραιότητας στο πρόγραμμα δραστηριοτήτων του ΕΕΠΔ του 2012 και θα συνεχίσει να αποτελεί ζήτημα υψηλής προτεραιότητας κατά την πρόοδο της νομοθετικής διαδικασίας.

Το 2012, ο αριθμός των εκδοθεισών γνωμοδοτήσεων εξακολούθησε να αυξάνεται σταθερά. Εκδόθηκαν 33 γνωμοδοτήσεις, 15 επίσημες παρατηρήσεις και 37 άτυπες παρατηρήσεις για διάφορα θέματα. Με αυτές και άλλες παρεμβάσεις, ο ΕΕΠΔ υλοποίησε τις προτεραιότητές του για το 2012, όπως περιγράφονται στη σχετική καταγραφή.

Ακολουθώντας την τάση των προηγούμενων ετών, οι τομείς που καλύπτουν οι γνωμοδοτήσεις του ΕΕΠΔ συνέχισαν να διευρύνονται. Εκτός από τις παραδοσιακές προτεραιότητες, όπως την περαιτέρω ανάπτυξη του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (ΧΕΑΔ) ή τις διεθνείς διαβιβάσεις δεδομένων, αναδεικνύονται νέοι τομείς. Αρκετές γνωμοδοτήσεις το 2012 αφορούσαν την ψηφιακή αγορά και την ασφάλεια των καταναλωτών στο επιγραμμικό περιβάλλον. Μεταξύ αυτών, ξεχώρισαν τα θέματα των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν την υγεία και των πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα που αφορούν την πιστοληπτική ικανότητα.

Γνωμοδοτήσεις του ΕΕΠΔ και βασικά θέματα

Στις 25 Ιανουαρίου, η Επιτροπή εξέδωσε δέσμη μέτρων μεταρρύθμισης, η οποία περιελάμβανε δύο νομοθετικές προτάσεις: γενικό κανονισμό σχετικά με την προστασία των δεδομένων και ειδική οδηγία σχετικά με την προστασία των δεδομένων στον τομέα της αστυνομίας και της δικαιοσύνης. Η πρώτη αντίδραση του ΕΕΠΔ ήταν να εκφράσει την ικανοποίησή του για τον γενικό κανονισμό, ο οποίος αποτελεί τεράστιο βήμα προόδου για την προστασία των δεδομένων στην Ευρώπη. Στις 7 Μαρτίου, ο ΕΕΠΔ εξέδωσε γνωμοδότηση στην οποία ανέπτυξε αναλυτικότερα τη θέση του σχετικά με τις δύο προτάσεις. Σε δημόσια δήλωσή του, ο ΕΕΠΔ κατέληξε στη διαπίστωση ότι οι δύο νομοθετικές προτάσεις εξακολουθούν να μην εξασφαλίζουν στην Ευρώπη μια συνολική δέσμη κανόνων για την προστασία των δεδομένων –τόσο σε εθνικό όσο και σε ενωσιακό επίπεδο– σε όλους τους τομείς πολιτικής της ΕΕ.

Το 2012, ο ΕΕΠΔ δημοσίευσε επίσης γνωμοδότηση σχετικά με το **υπολογιστικό νέφος** για να αναδείξει τις αρχές της προστασίας δεδομένων και τη σημασία της ορθής εφαρμογής τους στο πλαίσιο ρύθμισης του σημαντικού αυτού φαινομένου. Στη γνωμοδότηση περιγράφονται αναλυτικά και δικαιολογούνται τα αναγκαία πρότυπα για την προστασία των δεδομένων στο νέφος. Σκοπός των εν λόγω γνωμοδοτήσεων είναι να παράσχουν καθοδήγηση και να αποτελέσουν σημεία αναφοράς για επικείμενα θέματα ενδιαφέροντος και ζητήματα προστασίας των δεδομένων.

Η πρόοδος της **διαλειτουργικότητας** της εξειδικευμένης **καταναλωτικής τεχνολογίας** και του **Διαδικτύου** (για παράδειγμα, ευφυείς συσκευές) θέτει νέες προκλήσεις όσον αφορά τον περιορισμό της επεξεργασίας πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα στους σκοπούς για τους οποίους αυτές συλλέγονται. Η πρόσβαση σε πληροφορίες περιορισμένης χρήσης ή η χρησιμοποίηση μη συναφών ή μη προσπελάσιμων κατά το παρελθόν δεδομένων για νέους σκοπούς βρίσκεται στο επίκεντρο μέρους των πρόσφατων εργασιών του ΕΕΠΔ. Η γνωμοδότηση σχετικά με τους ευφυείς μετρητές, συσκευές οι οποίες επιτρέπουν σημαντική εξοικονόμηση ενέργειας, αλλά συνεπάγονται επίσης δυνητικά μια μορφή οικιακής επιτήρησης, αποτελεί παράδειγμα πρότασης την οποία σχολιάσαμε και η οποία αναδεικνύει τη συγκεκριμένη τάση.

Στον **χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης** (ΧΕΑΔ), ο σεβασμός της αρχής της αναγκαιότητας παραμένει πάντοτε φλέγον ζήτημα. Ο ΕΕΠΔ εξέδωσε αρκετές γνωμοδοτήσεις στις οποίες επισημαίνει τη σημασία της συγκεκριμένης αρχής της προστασίας των δεδομένων, όπως είναι οι γνωμοδοτήσεις σχετικά με το EURODAC, το SIS II και το ευρωπαϊκό κέντρο για εγκλήματα στον κυβερ-

νοχώρο. Ο ΕΕΠΔ γνωρίζει καλά την τάση των υπηρεσιών επιβολής του νόμου να ζητούν αυξημένη πρόσβαση σε άλλες βάσεις δεδομένων, όπως αυτές που χρησιμοποιούν τα τελωνεία και οι μεταναστευτικές υπηρεσίες, για σκοπούς πρόληψης της εγκληματικότητας.

Οι γνωμοδοτήσεις σχετικά με την **εσωτερική αγορά** διατήρησαν την εξέχουσα θέση τους το 2012, με ιδιαίτερη έμφαση στην ψηφιακή αγορά. Ο ΕΕΠΔ ενέκρινε, μεταξύ άλλων, δέσμη τεσσάρων γνωμοδοτήσεων στον τομέα της ρύθμισης της χρηματοπιστωτικής αγοράς.

Δικαστικές υποθέσεις

Καμία απόφαση του ΕΕΠΔ δεν αμφισβητήθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου της ΕΕ το 2012, ο δε ΕΕΠΔ δεν κίνησε καμία διαδικασία κατά άλλου θεσμικού οργάνου ή οργανισμού της ΕΕ. Το Δικαστήριο εξέδωσε απόφαση σε δύο υποθέσεις στις οποίες παρενέβη ο ΕΕΠΔ.

Η πρώτη απόφαση αφορούσε την εικαζόμενη έλλειψη ανεξαρτησίας της αυστριακής αρχής προστασίας δεδομένων, *Datenschutzkommission (DSK)*. Στην υπόθεση *Επιτροπή κατά Αυστρίας* (υπόθεση C-614/10), ο ΕΕΠΔ παρενέβη υπέρ της Επιτροπής. Στην απόφαση που εξέδωσε στις 16 Οκτωβρίου 2012, το Δικαστήριο κατέληξε στη διαπίστωση ότι η αυστριακή DSK δεν πληροί τις απαιτήσεις της ανεξαρτησίας οι οποίες περιγράφονται στην οδηγία για την προστασία των δεδομένων.

Η δεύτερη υπόθεση στην οποία ενεπλάκη ο ΕΕΠΔ ήταν η υπόθεση *Egan και Hackett κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου*

(υπόθεση T-190/10). Οι δύο προσφεύγουσες στην υπόθεση αυτή ζήτησαν δημόσια πρόσβαση σε δύο έγγραφα που αφορούσαν τις αιτήσεις για επίδομα βουλευτικής επικουρίας δύο βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στα οποία αναφέρονταν τα ονόματα βοηθών. Το Κοινοβούλιο αρνήθηκε να παράσχει πρόσβαση με το σκεπτικό ότι τα ονόματα αποτελούν πληροφορία προσωπικού χαρακτήρα, των οποίων η γνωστοποίηση παραβιάζει τα συμφέροντα προστασίας της ιδιωτικής ζωής των ενδιαφερόμενων προσώπων. Στην απόφαση που εξέδωσε στις 28 Μαρτίου 2012, το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε την αρνητική απόφαση, καθόσον έκρινε ότι το Κοινοβούλιο δεν κατέδειξε σε ποιον βαθμό η γνωστοποίηση εγγράφων που περιείχαν τα ονόματα βοηθών πρώην βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου θα υπονόμει συγκεκριμένα και πρακτικά το δικαίωμα στην προστασία της ιδιωτικής τους ζωής.

Ο ΕΕΠΔ ζήτησε επίσης να παρέμβει σε δύο άλλες υποθέσεις, οι οποίες παρέμεναν εκκρεμείς κατά τον χρόνο κατάρτισης της παρούσας έκθεσης: η πρώτη υπόθεση αφορά προσφυγή λόγω παράβασης με αντικείμενο την ανεξαρτησία αρχών προστασίας δεδομένων, αυτή τη φορά κατά της Ουγγαρίας (υπόθεση C-288/12). Η δεύτερη εκκρεμής υπόθεση είναι η υπόθεση *ZZ κατά ΕΤΕπ* ενώπιον του Δικαστηρίου Δημόσιας Διοίκησης (υπόθεση F-103/11). Στο πλαίσιο εσωτερικής έρευνας για παρενόχληση, η οποία διενεργήθηκε από την ΕΤΕπ, ο πλήρης φάκελος της καταγγελίας της εικαζόμενης παρενόχλησης, περιλαμβανομένων των σχετικών εγγράφων (τα οποία περιελάμβαναν ιατρικές βεβαιώσεις), εστάλη στους κατηγορούμενους για παρενόχληση. Ο ΕΕΠΔ παρενέβη υπέρ της προσφεύγουσας, στον βαθμό που η αξίωσή της βασιζόταν σε εικαζόμενη παραβίαση των κανόνων για την προστασία δεδομένων.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Ο ΕΕΠΔ συνεργάζεται με άλλες αρχές προστασίας δεδομένων με στόχο να προαχθεί η συνεπής προστασία των δεδομένων σε ολόκληρη την Ευρώπη. Ο ρόλος του αυτός καλύπτει και τη συνεργασία με εποπτικούς φορείς που έχουν συσταθεί στο πλαίσιο του πρώην «τρίτου πυλώνα» της ΕΕ και στο πλαίσιο των συστημάτων ΤΠ μεγάλης κλίμακας.

Ο στρατηγικός στόχος του ΕΕΠΔ

Βελτίωση της καλής συνεργασίας με τις αρχές προστασίας δεδομένων, και ιδίως με την ομάδα εργασίας του άρθρου 29, με στόχο τη διασφάλιση μεγαλύτερης συνεκτικότητας της προστασίας των δεδομένων στην ΕΕ.

Η ομάδα εργασίας του άρθρου 29 απαρτίζεται από εκπροσώπους των εθνικών αρχών προστασίας δεδομένων, τον ΕΕΠΔ και την Επιτροπή (η τελευταία παρέχει επίσης υπηρεσίες γραμματειακής υποστήριξης στην ομάδα εργασίας). Διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στη διασφάλιση της συνεκτικής εφαρμογής της οδηγίας 95/46/ΕΚ.

Το 2012, ο ΕΕΠΔ συνεισέφερε ενεργά στις δραστηριότητες της ομάδας εργασίας, ιδίως συμμετέχοντας σε θεματικές υποομάδες όπως: σύνορα, ταξιδιωτική μετακίνηση και επιβολή του νόμου, ηλεκτρονική διακυβέρνηση, χρηματοπιστωτικά θέματα, μέλλον της ιδιωτικής ζωής, διεθνείς διαβιβάσεις, βασικές διατάξεις και τεχνολογία. Επιπλέον, ο ΕΕΠΔ συνέβαλε σημαντικά στις γνώμες που εγκρίθηκαν το 2012, και ιδίως στα ακόλουθα θέματα: συζητήσεις για τη μεταρρύθμιση της προστασίας των δεδομένων (δύο γνώμες), υπολογιστικό νέφος³, εξαίρεση συγκατάθεσης στα cookies και εξελίξεις στις βιομετρικές τεχνολογίες.

Ο ΕΕΠΔ υπήρξε επίσης εισηγητής ή συνεισηγητής: α) στη γνώμη για τον περιορισμό του σκοπού και τη συμβατή χρήση (υποομάδα βασικές διατάξεις), β) στη γνώμη για το υπόδειγμα εκτίμησης των επιπτώσεων των έξυπνων δικτύων για την προστασία των δεδομένων (υποομάδα τεχνολογία) και γ) στη γνώμη για τα ανοιχτά δεδομένα (υποομάδα ηλεκτρονική διακυβέρνηση). Οι τρεις γνώμες αναμένεται να εγκριθούν στις αρχές του 2013.

Πέραν της συνεργασίας του με την ομάδα εργασίας του άρθρου 29, ο ΕΕΠΔ συνέχισε να συνεργάζεται στενά με τις αρχές που συστάθηκαν για την **από κοινού εποπτεία συστημάτων ΤΠ μεγάλης κλίμακας της ΕΕ**.

Ένα σημαντικό στοιχείο των δραστηριοτήτων συνεργασίας του ΕΕΠΔ αφορά το **EURODAC**. Η συντονιστική ομάδα για την εποπτεία του Eurodac απαρτίζεται από εκπροσώπους των εθνικών αρχών προστασίας δεδομένων και τον ΕΕΠΔ. Ο ΕΕΠΔ παρέχει επίσης υπηρεσίες γραμματειακής υποστήριξης στην ομάδα και, ως εκ τούτου, οργάνωσε δύο συνεδριάσεις στις Βρυξέλλες το 2012, μία τον Ιούνιο και μία τον Νοέμβριο. Ένα από τα σημαντικά επιτεύγματα της ομάδας το 2012 ήταν το τυποποιημένο σχέδιο επιθεωρή-

σεων για τα εθνικά σημεία πρόσβασης του EURODAC, το οποίο εγκρίθηκε στη συνεδρίαση του Νοεμβρίου. Σκοπός του ερωτηματολογίου είναι η παροχή συνδρομής για τις εθνικές επιθεωρήσεις.

Παρόμοια ρύθμιση διέπει και την εποπτεία του **συστήματος τελωνειακών πληροφοριών (CIS)**, στο πλαίσιο του οποίου ο ΕΕΠΔ συγκάλυσε δύο συνεδριάσεις της συντονιστικής ομάδας για την εποπτεία του CIS κατά τη διάρκεια του 2012 (τον Ιούνιο και τον Δεκέμβριο). Στη συνεδρίαση του Ιουνίου, η ομάδα ενέκρινε, σε συνεργασία με την κοινή εποπτική αρχή τελωνείων, κοινή γνωμοδότηση σχετικά με το εγχειρίδιο FIDE καθώς και την έκθεση πεπραγμένων για τα δύο προηγούμενα έτη. Στη συνεδρίαση του Δεκεμβρίου, ο ΕΕΠΔ παρουσίασε τα κύρια σημεία της συνέχειας που δόθηκε στους προκαταρκτικούς ελέγχους της OLAF. Ακολούθησε παρουσίαση της Επιτροπής (OLAF) σχετικά με τις πρόσφατες εξελίξεις στην εκτίμηση επιπτώσεων της τροποποίησης του κανονισμού 515/97 του Συμβουλίου και τις τεχνικές εξελίξεις του CIS.

Το **σύστημα πληροφοριών για τις θεωρήσεις (VIS)** είναι μια βάση δεδομένων πληροφοριών, περιλαμβανομένων βιομετρικών δεδομένων, σχετικά με τις αιτήσεις θέωσης υπηκόων τρίτων χωρών. Τον Νοέμβριο του 2012, ο ΕΕΠΔ φιλοξένησε την πρώτη συνεδρίαση της συντονιστικής ομάδας για την εποπτεία του VIS. Στην ομάδα συμμετέχουν οι εθνικές αρχές προστασίας δεδομένων και ο ΕΕΠΔ, ενώ οι αρμοδιότητες της αφορούν την εποπτεία της σταδιακής ανάπτυξης του συστήματος, την εξέταση ζητημάτων όπως αυτά που σχετίζονται με τον εξωπορισμό από τα κράτη μέλη κοινών καθηκόντων σε εξωτερικούς παρόχους υπηρεσιών και την ανταλλαγή εθνικών εμπειριών.

Η συνεργασία σε **άλλα διεθνή φόρουμ** συνέχισε να αποτελεί αντικείμενο προσοχής, ιδίως δε η ευρωπαϊκή και η διεθνής διάσκεψη των Επιτρόπων προστασίας των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής. Το 2012, η ευρωπαϊκή διάσκεψη έλαβε χώρα στο Λουξεμβούργο και επικεντρώθηκε στις πρόσφατες εξελίξεις όσον αφορά τον εκσυγχρονισμό των πλαισίων προστασίας των δεδομένων της ΕΕ, του Συμβουλίου της Ευρώπης και του ΟΟΣΑ. Η διεθνής διάσκεψη έλαβε χώρα στην Ουρουγουάη τον Οκτώβριο με γενικό θέμα *Ισορροπία ιδιωτικής ζωής και τεχνολογίας* και ειδικότερη έμφαση στις αναδυόμενες χώρες και στα ζητήματα που σχετίζονται με τη *δημιουργία προφίλ* και τα *μεγάλα δεδομένα*.

Υπό την ιδιότητα του παρατηρητή με δικαίωμα παρέμβασης, ο ΕΕΠΔ παρέστη σε δύο συνεδριάσεις της συμβουλευτικής επιτροπής της σύμβασης 108 το 2012, μία τον Σεπτέμβριο και μία τον Νοέμβριο.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τελωνείων (ΠΟΤ) οργάνωσε, με τη στήριξη του ΕΕΠΔ, στις Βρυξέλλες, στις 8-9 Νοεμβρίου 2012, την 4η Διεθνή Σύνοδο Εργασίας σχετικά με την προστασία των δεδομένων στους διεθνείς οργανισμούς. Στη σύνοδο εργασίας παραβρέθηκαν επαγγελματίες από τα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ και από διεθνείς οργανισμούς με σκοπό τη συζήτηση και την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών. Στη διάρκεια της διήμερης εκδήλωσης πραγματοποιήθηκαν αρκετές συζητήσεις ομάδων επαγγελματιών, τις οποίες συντόνισαν εκπρόσωποι του ΕΕΠΔ και του ΠΟΤ.

3 Γνώμη 05/2012 σχετικά με το υπολογιστικό νέφος – WP 196, 01.07.2012

ΒΑΣΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΤΟ 2013

Για το 2013 επελέγησαν οι ακόλουθοι βασικοί στόχοι, οι οποίοι εντάσσονται στη συνολική στρατηγική για την περίοδο 2013-2014. Τα αποτελέσματα θα ανακοινωθούν εντός του 2014.

Εποπτεία και επιβολή

Εκ των υστέρων έλεγχος

Το στάδιο της αποδοχής κοινοποιήσεων για εκ των υστέρων ελέγχου οδεύει προς το τέλος του, καθόσον ο ΕΕΠΔ θεωρεί ότι τα θεσμικά όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ είχαν επαρκή χρόνο για να κοινοποιήσουν τις υφιστάμενες εργασίες επεξεργασίας τους από το 2004, οπότε θεσπίστηκε ο θεσμός του ΕΕΠΔ. Για τον σκοπό αυτόν, ο ΕΕΠΔ απέστειλε επιστολή στα θεσμικά όργανα και στους οργανισμούς της ΕΕ τον Ιούλιο του 2012 ορίζοντας προθεσμία έως τον Ιούνιο του 2013 για τις κοινοποιήσεις που αφορούν όλους τους εκ των υστέρων ελέγχους. Το γεγονός αυτό αναμένεται να αυξήσει τον φόρτο εργασίας του ΕΕΠΔ κατά το πρώτο εξάμηνο του 2013.

Καθοδήγηση και κατάρτιση

Η εισαγωγή της έννοιας της λογοδοσίας στο πλαίσιο της προστασίας δεδομένων σημαίνει ότι οι διοικήσεις της ΕΕ θα πρέπει να λάβουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλίσουν τη συμμόρφωσή τους. Ο ΕΕΠΔ πιστεύει ότι οι ΥΠΔ και οι συντονιστές προστασίας δεδομένων διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο σε κάθε πρόγραμμα λογοδοσίας. Για τη στήριξη του έργου τους, ο ΕΕΠΔ θα συνεχίσει να παρέχει καθοδήγηση και κατάρτιση και θα ενθαρρύνει τη στενή επικοινωνία με το δίκτυο των ΥΠΔ.

Στενότερος διάλογος με τα θεσμικά όργανα της ΕΕ

Στο πλαίσιο του πρώτου στόχου της στρατηγικής του ΕΕΠΔ για το 2013-2014, ο ΕΕΠΔ θα διατηρήσει τη στενή επικοινωνία και τον διάλογο με τα θεσμικά όργανα της ΕΕ με στόχο την προώθηση της καλύτερης κατανόησης του θεσμικού πλαισίου και την προαγωγή της ρεαλιστικής και πρακτικής εφαρμογής του κανονισμού. Ο διάλογος μπορεί να προσλάβει διάφορες μορφές, όπως είναι η διοργάνωση εργαστηρίων επί συγκεκριμένων θεμάτων, οι συνεδριάσεις ή οι τηλεδιασκέψεις.

Γενικές διαδικασίες καταγραφής

Ο ΕΕΠΔ προτίθεται να δρομολογήσει νέα διαδικασία καταγραφής στο σύνολο των θεσμικών οργάνων και οργανισμών της ΕΕ. Η διαδικασία αυτή εντάσσεται στην τακτική καταγραφή, με την οποία ο ΕΕΠΔ ζητεί γραπτά σχόλια και παρατηρήσεις σχετικά με ορισμένους δείκτες συμμόρφωσης σε σχέση με τις αντίστοιχες υποχρεώσεις. Τα πορίσματα της έρευνας θα συμβάλουν στον εντοπισμό των θεσμικών οργάνων που υστερούν όσον αφορά το πρόγραμμα συμμόρφωσής τους και στην αντιμετώπιση τυχόν αδυναμιών που θα εντοπισθούν.

Επισκέψεις

Ο ΕΕΠΔ θα συνεχίσει τις προσπάθειες ευαισθητοποίησης σε όλα τα επίπεδα διοίκησης και θα κάνει χρήση των εξου-

σιών επιβολής που διαθέτει, εφόσον παραστεί ανάγκη. Θα επισκεφθεί τα όργανα τα οποία δεν επικοινωνούν μαζί του δεόντως ή επιδεικνύουν σαφή έλλειψη δέσμευσης όσον αφορά τη συμμόρφωση προς τον κανονισμό για την προστασία των δεδομένων.

Επιθεωρήσεις

Πρόθεση του ΕΕΠΔ είναι να εξειδικεύσει περαιτέρω την πολιτική επιθεωρήσεων και να τελειοποιήσει τη διαδικασία που εφαρμόζεται κατά τη διενέργεια επιθεωρήσεων. Θα συνεχίσει να διενεργεί στοχοθετημένες επιθεωρήσεις όχι μόνον στους τομείς στους οποίους έχει παράσχει καθοδήγηση αλλά και σε περιπτώσεις στις οποίες επιθυμεί να διαπιστώσει το επίπεδο συμμόρφωσης.

Πολιτική και παροχή συμβουλών

Κύριος στόχος του συμβουλευτικού ρόλου του ΕΕΠΔ είναι να διασφαλίζει ότι ο νομοθέτης της ΕΕ γνωρίζει τις απαιτήσεις προστασίας των δεδομένων και ενσωματώνει την προστασία των δεδομένων στη νέα νομοθεσία, καθώς επίσης και να περιγράφει τις δράσεις που έχει αναπτύξει ο ΕΕΠΔ για την επίτευξη του συγκεκριμένου στόχου. Ο ΕΕΠΔ βρίσκεται αντιμέτωπος με την πρόκληση της εκπλήρωσης του ολοένα και σημαντικότερου ρόλου του στη νομοθετική διαδικασία και της παροχής εμπρόθεσμων και έγκυρων συμβουλών υπό καθεστώς διαρκούς περιορισμού των πόρων οι οποίοι διατίθενται για τους εν λόγω σκοπούς. Υπό το πρίσμα αυτό, ο ΕΕΠΔ χρησιμοποίησε την καταγραφή των ζητημάτων πολιτικής προκειμένου να επιλέξει τα ζητήματα στρατηγικής σημασίας επί των οποίων κυρίως θα εστιάσει το συμβουλευτικό του έργο το 2013 (η καταγραφή και το συνοδευτικό σημείωμα δημοσιεύονται στον δικτυακό τόπο του ΕΕΠΔ).

Προς ένα νέο νομικό πλαίσιο για την προστασία δεδομένων

Ο ΕΕΠΔ θα δώσει προτεραιότητα στη συνεχιζόμενη διαδικασία επανεξέτασης σχετικά με ένα νέο νομικό πλαίσιο για την προστασία των δεδομένων στην ΕΕ και θα συνεχίσει να συνεισφέρει στις συζητήσεις κατά τα επόμενα στάδια της νομοθετικής διαδικασίας κάθε φορά που κρίνεται απαραίτητο και σκόπιμο.

Τεχνολογικές εξελίξεις και ψηφιακή ατζέντα, δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας και Διαδίκτυο

Οι τεχνολογικές εξελίξεις, ειδικά όσες αφορούν το Διαδίκτυο και τις όποιες συνέπειες αυτές σε επίπεδο πολιτικής, θα αποτελέσουν έναν ακόμη τομέα δραστηριοποίησης του ΕΕΠΔ για το 2013. Τα θέματα θα περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, το πανευρωπαϊκό πλαίσιο ηλεκτρονικής αναγνώρισης, ταυτοποίησης και υπογραφής, την παρακολούθηση του Διαδικτύου (π.χ. επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, διαδικασίες αποσύνδεσης) και τις υπηρεσίες υπολογιστικού νέφους.

Περαιτέρω ανάπτυξη του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης

Οι συναφείς επικείμενες προτάσεις περιλαμβάνουν τη θέσπιση Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας για την καταπολέμηση των εγκλημάτων που επηρεάζουν τον προϋπολογισμό της ΕΕ και τη μεταρρύθμιση της Eurojust. Ο ΕΕΠΔ θα συνεχίσει επίσης την παρακολούθηση των πρωτοβουλιών που μεταφέρθηκαν από το προηγούμενο έτος, όπως τη μεταρρύθμιση της Ευρωπόλ και τη δέσμη μέτρων για τα ευφυή σύνορα. Επιπλέον, θα παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς τις διαπραγματεύσεις με τρίτες χώρες σχετικά με τις συμφωνίες για την προστασία των δεδομένων.

Μεταρρυθμίσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα

Ο ΕΕΠΔ θα συνεχίσει να παρακολουθεί και να εξετάζει ενδελεχώς νέες προτάσεις για τη ρύθμιση και την εποπτεία των χρηματοπιστωτικών αγορών και παραγόντων, στον βαθμό που επηρεάζουν το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και την προστασία των δεδομένων. Ο στόχος αυτός αποκτά διαρκώς μεγαλύτερη σημασία υπό το πρίσμα της υποβολής διαρκώς περισσότερων προτάσεων για την εναρμόνιση και την κεντρική εποπτεία του χρηματοπιστωτικού τομέα.

Ηλεκτρονικές υπηρεσίες υγείας

Ενόψει της αυξανόμενης τάσης ενσωμάτωσης ψηφιακών τεχνολογιών κατά την παροχή υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης, η θέσπιση σαφών κανόνων όσον αφορά τη χρήση πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα στο συγκεκριμένο πλαίσιο είναι κεφαλαιώδους σημασίας, δεδομένου του ευαίσθητου χαρακτήρα των δεδομένων που αφορούν την υγεία. Ο ΕΕΠΔ θα παρακολουθεί τις εξελίξεις στον συγκεκριμένο τομέα και θα παρέμβει όπου απαιτείται.

Άλλες πρωτοβουλίες

Ο ΕΕΠΔ εξετάζει το ενδεχόμενο δημοσίευσης *διερευνητικών γνωμοδοτήσεων* με σκοπό την παροχή πολύτιμων συνεισφορών στη μελλοντική διάδοση των θεμελιωδών αρχών και των προβληματισμών της προστασίας δεδομένων σε άλλους τομείς πολιτικής της ΕΕ, όπως ο ανταγωνισμός και το εμπόριο.

Συνεργασία

Ο ΕΕΠΔ θα αποδώσει ιδιαίτερη προσοχή στην υλοποίηση της στρατηγικής 2013-2014 όσον αφορά τη συνεργασία με άλλες αρχές προστασίας δεδομένων, διεθνείς οργανισμούς και τις ευθύνες του στον τομέα της συντονισμένης εποπτείας.

Συντονισμένη εποπτεία

Ο ΕΕΠΔ θα συνεχίσει να εκπληρώνει τον ρόλο του στη συντονισμένη εποπτεία του EURODAC, του CIS και του VIS. Το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν δεύτερης γενιάς (SIS II) θα αποτελέσει επίσης αντικείμενο συντονισμένης εποπτείας, καθόσον η εφαρμογή του προγραμματίζεται για το 2013. Ο ΕΕΠΔ θα διενεργήσει επίσης επιθεωρήσεις των κεντρικών μονάδων των εν λόγω συστημάτων, όπου αυτό είναι αναγκαίο ή απαιτείται εκ του νόμου.

Συνεργασία με αρχές προστασίας δεδομένων

Ο ΕΕΠΔ θα εξακολουθήσει να συνεισφέρει ενεργά στις δραστηριότητες και στις επιτυχίες της ομάδας εργασίας του άρθρου 29 με γνώμονα τη διασφάλιση της συνεκτικότητας και της συνέργειας των δράσεών τους σύμφωνα με τις αντίστοιχες προτεραιότητές τους. Θα διατηρήσει επίσης τις καλές σχέσεις με τις εθνικές αρχές προστασίας δεδομένων.

Ως εισηγητής συγκεκριμένων θεμάτων, ο ΕΕΠΔ θα καθοδηγεί και θα προετοιμάζει την έκδοση των γνωμών της ομάδας εργασίας του άρθρου 29.

Προστασία δεδομένων στους διεθνείς οργανισμούς

Ο ΕΕΠΔ θα συνεχίσει την προσέγγιση διεθνών οργανισμών μέσω της διοργάνωσης ετήσιου εργαστηρίου που θα στοχεύει στην ευαισθητοποίηση και στην ανταλλαγή ορθών πρακτικών.

Άλλοι τομείς

Ενημέρωση και επικοινωνία

Σύμφωνα με τη στρατηγική 2013-2014, ο ΕΕΠΔ θα συνεχίσει να καταβάλλει προσπάθειες για την ευαισθητοποίηση όσον αφορά την προστασία των δεδομένων στη διοίκηση της ΕΕ, αλλά και τις προσπάθειες ενημέρωσης των φυσικών προσώπων για τα θεμελιώδη δικαιώματα προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων τους. Η προσπάθεια αυτή θα περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τους εξής στόχους: επικαιροποίηση και περαιτέρω ανάπτυξη του δικτυακού τόπου του ΕΕΠΔ, ανάπτυξη νέων εργαλείων επικοινωνίας για μεγαλύτερη προβολή των βασικών δραστηριοτήτων, χρήση απλής γλώσσας ώστε να γίνουν πιο κατανοητά τα τεχνικά ζητήματα σε συνδυασμό με παραδείγματα με τα οποία μπορεί να ταυτιστεί εύκολα το ευρύ κοινό.

Διαχείριση πόρων και αύξηση του επαγγελματισμού της λειτουργίας ανθρώπινων πόρων

Στο πλαίσιο της οικονομικής λιτότητας και της αναγκαιότητας επίτευξης περισσότερων στόχων με λιγότερα μέσα, θα αναπτυχθεί η στρατηγική διαχείρισης ποιότητας ώστε η Αρχή να μπορέσει να εκπληρώσει τα καθήκοντά της με τον πλέον αποδοτικό τρόπο. Ο στόχος αυτός περιλαμβάνει τους ακόλουθους επιμέρους στόχους:

- ειδική έμφαση σε μια νέα πολιτική κατάρτισης για τη βελτίωση των επαγγελματικών δεξιοτήτων, την προώθηση της επαγγελματικής εξέλιξης και τη βελτίωση των επιδόσεων
- ανανέωση των προσπαθειών για καλύτερο προγραμματισμό, εκτέλεση και παρακολούθηση της διάθεσης των οικονομικών πόρων
- περισσότερο στρατηγική προσέγγιση όσον αφορά τη διαχείριση των ανθρώπινων πόρων, και
- συνολικό σύστημα διαχείρισης της ποιότητας, του οποίου η ανάπτυξη και η εφαρμογή θα καθορίζονται με βάση πρότυπα εσωτερικού ελέγχου, κανόνες διαχείρισης κινδύνων και την εφαρμογή κοινού πλαισίου αξιολόγησης.

Ο ΕΕΠΔ θα δρομολογήσει επίσης στρατηγικό προβληματισμό σχετικά με τις μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες ανάγκες σε πόρους, ιδίως στο πλαίσιο του μελλοντικού Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων.

Υποδομή τεχνολογίας πληροφοριών

Κατά τη διάρκεια του 2013, ο ΕΕΠΔ προτίθεται να ενεργοποιήσει το νέο σύστημα διαχείρισης υποθέσεων με στόχο την επίτευξη αποτελεσμάτων εντός του επιθυμητού χρονοδιαγράμματος. Το εν λόγω σύστημα θα λαμβάνει δεόντως υπόψη τις αναγκαίες εγγυήσεις ασφάλειας και προστασίας των δεδομένων.

Ευρωπαϊός Επόπτης Προστασίας Δεδομένων

Ετήσια έκθεση 2012 — Συνοπτική παρουσίαση

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

2013 — 12 σ. — 21 x 29,7 cm

ISBN 978-92-9242-004-8

doi:10.2804/53720

ΠΩΣ ΘΑ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕ

Δωρεάν εκδόσεις:

- από το EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).
- από τα γραφεία εκπροσώπησης ή τις αντιπροσωπείες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στοιχεία επικοινωνίας θα βρείτε στο διαδίκτυο (<http://ec.europa.eu>) ή θα τα ζητήσετε με φαξ στον αριθμό +352 2929-42758.

Εκδόσεις επί πληρωμή:

- από το EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>).

Συνδρομές επί πληρωμή (π.χ. ετήσιες σειρές της Επίσημης Εφημερίδας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συλλογές της νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης):

- μέσω των εμπορικών αντιπροσώπων της Υπηρεσίας Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (http://publications.europa.eu/others/agents/index_el.htm).

ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΕΠΟΠΤΗΣ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

QT-AB-13-001-EL-N

*ΕΕΠΔ – Ο ευρωπαϊός φρουρός της προστασίας
δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα*

www.edps.europa.eu

Υπηρεσία Εκδόσεων

@EU_EDPS

ISBN 978-92-9242-004-8

9 789292 420048